

Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering in het kort

De natuur hebben we hard nodig. Alle soorten planten en dieren samen vormen een belangrijke basis van onze gezondheid en economie. Maar er vallen gaten in die basis: steeds meer soorten verdwijnen uit onze natuurgebieden door te veel stikstof. Met de Wet stikstofreductie en natuurverbetering is vastgelegd dat we de natuur verbeteren en de stikstofneerslag omlaag brengen. Het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering geeft invulling aan deze wet en zorgt ervoor dat de maatregelen worden uitgevoerd, er tussentijdse monitoring is en zo nodig bijsturing plaatsvindt.

Wat willen we bereiken: stikstofneerslag verminderen en natuur verbeteren

De kern van het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering is om de natuur te verbeteren. Het programma richt zich daarbij op twee doelen:

1. Het verminderen van de stikstofneerslag in stikstofgevoelige natuurgebieden om te voldoen aan de wettelijke omgevingswaarden die in de Wet Natuurbescherming zijn opgenomen.
2. Het verbeteren van de natuur door het halen van de zogenaamde instandhoudingsdoelstellingen in stikstofgevoelige natuurgebieden. Uitgangspunt hierbij is om de staat van onze natuur weer op orde te krijgen.

Om de natuurdoelen te kunnen halen moet de stikstofneerslag in stikstofgevoelige natuurgebieden sterk verminderen. Daarom zijn er stikstofreductiedoelen opgesteld. Dit zijn de zogeheten omgevingswaarden waarvoor een resultaatsverplichting geldt voor het Rijk. In de wet is een aantal omgevingswaarden opgenomen. Zo moet in 2025 voor tenminste 40 procent van de stikstofgevoelige natuur in Natura 2000-gebieden de kritische depositiewaarde (KDW) niet meer worden overschreden. In 2030 moet dit 50 procent zijn en in 2035 74 procent. De kritische depositiewaarde is de grens waarboven het risico bestaat dat de kwaliteit van een natuurgebied wordt aangetast door de stikstofneerslag. In het Coalitieakkoord van het kabinet-Rutte IV is afgesproken dat deze doelstelling wordt vervroegd: in 2030 moet minimaal 74 procent (in plaats van 50) van de stikstofgevoelige natuur in Natura 2000-gebieden de kritische depositiewaarde niet overschrijden. In deze eerste editie van het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering is deze aangepaste doelstelling nog niet verwerkt.

Wat gaan we daarvoor doen?

Het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering bestaat uit uitvoeringsplichten en afspraken voor de verschillende betrokken partijen. Verschillende ministeries van het Rijk en provincies werken samen aan de stikstofopgave, ieder vanuit hun eigen verantwoordelijkheid. In het programma komen alle onderdelen van de structurele stikstofaanpak samen:

- Bronmaatregelen om de stikstofuitstoot te verminderen;
- Maatregelen om de natuur te versterken;
- Een aanpak om gebiedsplannen op te stellen;
- Een aanpak om de staat van natuur in beeld te brengen (zoals het opstellen van natuurdoelanalyses) en om de voortgang te monitoren én bij te sturen.

Hoe gaan we het doen: landelijk én gebiedsgericht, alle sectoren dragen bij

Het Rijk en provincies werken elk vanuit hun eigen verantwoordelijkheid aan maatregelen om de natuur te versterken en de stikstofneerslag te verminderen. Dit gebeurt enerzijds met landelijke bronmaatregelen die de stikstofuitstoot bij de bron verminderen zoals subsidieregelingen voor verduurzaming. Anderzijds gebeurt dit met maatregelen om de natuur in en rondom stikstofgevoelige natuurgebieden te herstellen. Een groot deel van deze maatregelen zijn al in uitvoering of in ontwikkeling en alle sectoren – industrie, landbouw, verkeer, zee- en luchtvaart – leveren hierbij een evenredige bijdrage.

Naast landelijke maatregelen wordt ook per gebied gekeken wat nodig is om de wettelijke omgevingswaarden te halen. Nederland bestaat immers uit verschillende gebieden, waar de stikstofneerslag, het effect van stikstofneerslag, de staat van de natuur en de sociaaleconomische context per gebied verschillen. Zo zijn de droge heidegebieden in Drenthe anders dan de veenplassen in Zuid-Holland. Omdat de gebieden verschillen, verschilt ook de aanpak per gebied en is er maatwerk nodig.

Wat doen we nu en wat komt er later?

Deze eerste editie van het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering bestaat uit aangekondigde afspraken en maatregelen van het vorige kabinet (Rutte-III).

In januari 2022 is het kabinet-Rutte IV aangetreden en is in het Coalitieakkoord afgesproken dat de omgevingswaarden voor stikstofreductie eerder bereikt moeten worden. In 2030 moet minimaal 74 procent (in plaats van 50) van de stikstofgevoelige natuur in beschermde Natura 2000-gebieden een gezond stikstofniveau hebben. Het kabinet heeft voor het halen van dit doel en de doelen voor natuur, waterkwaliteit, bodem en klimaat 25 miljard euro beschikbaar gesteld, bovenop de bestaande middelen voor stikstof- en natuurmaatregelen van het vorige kabinet (7 miljard euro).

Het aangescherpte doel voor stikstofreductie wordt vastgelegd in de wet Natuurbescherming. Om dit doel te behalen is een versnelling en vergroting van de stikstofaanpak in ontwikkeling. De aangepaste doelen en aanpak zijn nog niet opgenomen in deze eerste editie van het programma. Het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering heeft een looptijd van zes jaar en zal tussentijds geactualiseerd worden om aan te sluiten op nieuwe kennis en ontwikkelingen. Het huidige programma dient als basis voor de structurele stikstofaanpak en wordt vanaf medio 2023 aangevuld met de actuele informatie uit de gebiedsplannen, natuurdoelanalyses, monitoring én de nieuwe plannen van het kabinet.

Programma ter inzage

Het programma ligt van 25 mei tot en met 5 juli 2022 ter inzage. Dit betekent dat iedereen het in deze periode kan lezen en er op kan reageren. Het Rijk beoordeelt alle ontvangen reacties en past het programma waar nodig aan. De planning is om het programma in het najaar 2022 definitief vast te stellen. Zoals eerder beschreven zal het programma later geactualiseerd worden op basis van actuele beschikbare informatie of als blijkt dat de doelen niet op koers liggen om gehaald worden.

Werken aan een sterke en veerkrachtige natuur

De landelijke én gebiedsgerichte maatregelen moeten er samen voor zorgen dat de stikstofgevoelige natuurgebieden in Nederland weer sterk en gezond worden. Het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering is, anders dan de vroegere PAS-regeling, geen systeem voor het creëren van ontwikkelingsruimte voor vergunningverlening. Doordat het programma werkt aan natuurbehoud en -herstel helpt het wel mee om de knelpunten voor economische en maatschappelijke activiteiten te verminderen. Maar centraal in het programma staat het verbeteren van de natuur.

